

VECSERNYÉS ILDIKÓ

Helsinki Egyetem, Finnország
ildiko.vecsernyes@helsinki.fi
<https://orcid.org/0000-0002-0713-5771>

Vecsernyés Ildikó: A keresztnévi megszólítás változatai egy valóságshow magyar és finn verziójában
Alkalmazott Nyelvtudomány, XXIV. évfolyam, 2024/2. szám, 101–117.
doi:<http://dx.doi.org/10.18460/ANY.2024.2.006>

A keresztnévi megszólítás változatai egy valóságshow magyar és finn verziójában¹

Reality TV (RTV) shows enjoy large audiences and are well-known in many countries. Because research shows that the language of media impacts the language use of viewers, there is a strong need to study linguistic innovations and trends in RTV programmes.

In my study, I analyse the first name-based address forms of the Hungarian (*Házasodna a gazda*) and Finnish (*Maajussille morsian*) versions of the *Farmer Wants a Wife* RTV. This series is a matchmaking show for men and women (farmers) living in the countryside. After introducing the farmer, contestants attempt to get to know the farmer and win their heart.

My approach relies on sociopragmatic research from the 2000s. According to researchers, examining address forms in authentic material provides more reliable results than interviews or questionnaires, justifying my decision to examine authentic data. My research also leans on the terminology of Hungarian and Finnish onomastics and research findings. Although my research is primarily qualitative, it also includes some quantitative data.

Despite differences in structure and duration between the two TV series, I found that first name-based address forms occur in similar communicative situations and functions. In both datasets, the functions of the first name-based address forms are 1) expressing selection, 2) *mise-en-scène*, and 3) the expression of emotional intensity. In the data I analysed, I discovered instances in which the first name is used to express the following emotions: kindness, gratitude, being touched, joking, mocking, anger, fear for someone, or protecting someone.

One distinct result from my study is that in the Hungarian material, different variants of the formal first name are predominantly used as a first name-based address form (~90 shortened forms/derivatives of first names out of 149 'official' first names). In the Hungarian corpus, we can also see that the shortened forms/derivatives of first names (unofficial bynames) are often used in parallel with the formal first name from the very beginning of the acquaintance – that is, their use does not presuppose a close, intimate relationship between communicative partners.

Another important finding is that first name-based vocatives are proportionally more frequent in the Finnish RTV series than in the Hungarian series. This finding contrasts with research showing that in Finnish, compared with many European languages, the use of the first name as an address form occurs much less frequently. In Finnish RTV programmes, as previous research demonstrated, a trend exists toward the frequent use of first name-based address forms.

Another characteristic feature of the Finnish material is the highly infrequent use of shortened forms/derivatives of first names as a form of address (7 unofficial bynames out of 129 first names), which is unsurprising in light of the existing literature. In Finnish, the shortened forms/derivatives of first names are typically used amongst family, friends, and colleagues. Interestingly, during the filming of the RTV show, no such close relationships are formed between participants.

¹ A tanulmány írását a Magyar Tudományos Akadémia Domus Junior ösztöndíjával támogatta.

In the Hungarian series, the degree of familiarity and the emotional charge markedly influence the choice of first name variants. The choices made by communicative partners can be placed on a scale of formality based on the examples in the series.

Keywords: Hungarian, Finnish, RTV, first name address forms, contrastive research

1. Bevezetés

Tanulmányom egy legalább 32 országban (vö. Hailu, 2022) sugárzott valóságshow (*Farmer Wants a Wife*) magyar (*Házasodna a gazda*) és finn (*Maajussille morsian*) változatának keresztnévi motivációjú megszólításait vizsgálja kontrasztív szempontból. Keresztnévi motivációjú (a továbbiakban: keresztnévi) megszólításnak nevezem a szereplők hivatalos (a műsorban feliratként megjelenő vagy a bemutatkozáskor elhangzó) keresztnévén, illetve a keresztnév részben megváltozott (képzett és/vagy rövidült) formáján alapuló megszólításokat.

A kérdéses sorozat vidéken élő, állattartással, mezőgazdasági munkákkal foglalkozó férfiak és nők (a továbbiakban: gazdák) párkereső műsora. Bemutatásuk után a műsorba jelentkezők vállalják, hogy megpróbálnak megismerkedni a gazdával, és elnyerni annak szívét. A két programváltozat szerkezeti hasonlóságai lehetővé teszik azok megszólításainak – elsősorban kvalitatív szempontú – összehasonlító vizsgálatát.

A finn és a magyar nyelv keresztnévi megszólításairól általában véve azt mondhatjuk, hogy a magyarban szélesebb körű a használatuk (l. a 2. fejezetet), ennek ellenére a 'Got Talent' finn változatában mégis kiemelkedően gyakran hangzanak el, ami a sztenderd nyelvhasználathoz képest újszerűnek számít (vö. Lappalainen–Vecsernyés, 2023). A média nyelve hatással lehet a nézők nyelvhasználatára (vö. Sayers, 2014), ezért is gyümölcsöző tovább vizsgálni e megszólítások használatát a valóságshow-k világában. Tanulmányomban pontosítani igyekszem azt a képet, amely a magyar és finn keresztnéven szólítás eddigi kutatási eredményei alapján kialakult, e területen ugyanis viszonylag kevés kontrasztív vizsgálat született. A két nyelv egymás távoli rokon nyelve, és sok szerkezeti hasonlóság van közöttük. Bár megszólítási eszközkészletük látszólag nagyon hasonló, a használati szabályok jelentős különbségeit figyelhetjük meg (l. a 2.1., 2.2. fejezetet). Ezek kutatása tehát többek között a nyelvtanulók, fordítók és tolmácsok munkáját is segítheti. A témaválasztást az is indokolja, hogy közel 25 éves magyartanári munkám során finn nyelvű hallgatóim nagy része azt válaszolta a „Mi a beceneved?” kérdésre, hogy nincs beceneve. Ez felkeltette érdeklődésemet a két nyelv kereszt- és becenevhasználati különbségeinek feltérképezése iránt.

Tanulmányomban megvizsgálom, hogy milyen helyzetekben milyen funkciókkal köthető össze a keresztnévi megszólítások használata, hatnak-e és hogyan hatnak az eredményekre a két sorozat kisebb szerkezetbeli különbségei, illetve a beszédpartnerek közötti ismeretség foka. A tanulmány második fejezete

a kutatás hátterét és módszereit tárgyalja, a harmadik fejezet az anyaggyűjtés forrása és módszerei címet viseli, a negyedik pedig a keresztnévi megszólítás változatait elemzi a vizsgált műsorokban. Az ötödik fejezet összegzi az eredményeket.

2. A kutatás háttere

2.1. A finn és a magyar nyelv megszólításai

Megszólításoknak Domonkosi Ágnes (2002: 5) „a nyelvi érintkezésformák vizsgálata során a kommunikációs partnerre utaló nyelvi elemeket” nevezi. A Finn Nagyszótár meghatározása a következő: „a megszólítás annak a kifejezése, hogy kihez irányítjuk a mondandónkat” (VISK, definíciók). Domonkosi (2002, 4–7) – összhangban a nemzetközi megszólítási szakirodalommal –, megszólításnak tartja a tegezést, a nemtegezést, illetve ezek változatait, valamint bizonyos névmásokat és nominális formákat (pl. a neveket vagy rokonságneveket). A megszólítások nyelvi eszköztára a magyar és a finn nyelvben rendkívül hasonló; mindkettőben megtalálható a tegezés-nemtegezés dichotómiája (igeragokkal és birtokos személyjelekkel kifejezve), az informális és formális névmások (l. a magyar *te* vs. *ön/maga* vs. finn *sinä* vs. *te*) és a nominális megszólítások (vö. pl. a magyar nyelv vonatkozásában Domonkosi, 2010; a finn nyelvben pl. Yli-Vakkuri, 2005; összehasonlító szempontból Lappalainen–Vecsernyés, 2023; Vecsernyés, 2021). Abban azonban, hogy milyen gyakran és milyen helyzetekben használják ezeket, jelentős eltéréseket figyelhetünk meg. A finn nyelvben az európai nyelvekhez viszonyítva meglehetősen ritka a nemtegező formák használata (l. pl. Lappalainen, 2015), például a tanárok és diákjaik, az orvosok és pácienseik, a rendőrök, ügyintézők és ügyfeleik túlnyomórészt kölcsönösen tegeznek egymást (vö. pl. Yli-Vakkuri, 1989: 58–60), míg a magyar nyelvben ezek között a kommunikációs partnerek között a nemtegező formák dominálnak (vö. pl. Domonkosi, 2010).

A nominális megszólítások használatában is jelentős eltéréseket láthatunk. A magyar nyelvben például a társadalmi vagy tudományos pozíción, rangon, nem alapuló nominális megszólítások használata sok viszonylatban természetes (vö. pl. Domonkosi, 2017: 287–290), míg a finn nyelvben ezen megszólítások csak formálisabb helyzetekben, pl. ünnepélyes alkalmakkor vagy választási beszélgetésekben hangzanak el, hétköznapi szituációkban ritkák, és ilyenkor viccesek vagy ironikusak lehetnek (Nuolijärvi & Tiittula, 2001; Yli-Vakkuri, 2005).

2.2. A nevek mint megszólítások

A nominális megszólítások közé tartozik például a vezeték-, kereszt- vagy beceneven szólítás is. Jelen kutatásom középpontjában a keresztnévi megszólítások állnak (l. a definíciót az 1. fejezetben). A magyar és finn névkutatásban a vezeték- vagy családi név (finnül *sukunimi*) és a keresztnév

(finnül *etunimi*) ugyanazokat a neveket fedi. Hajdú (2003: 347) felhívja a figyelmet a keresztnév kifejezés azon problémájára, hogy ez a terminus nem feltétlenül foglalja magában a keresztnév hitre térés előtt adott neveket, ezért ahelyett az egyéni név terminus használatát javasolja. Becenévnek az egyéni név bármilyen alakváltozatát nevezi (i. m. 638) felhívva a figyelmet arra, hogy ez az elnevezés a „becé-” kezdet ellenére nemcsak a becézésre, kedveskedésre kialakult névváltozatokat foglalja magában, hanem a bármely funkciójú névváltozatokat is. A finn terminológia eltér a magyarétól a keresztnév rövidült és/vagy képzett alakjainak vonatkozásában (funkciójukat véve az elnevezés alapjául), azokat a „nem hivatalos megkülönböztető nevek” közé sorolva (Takács, 2014; Sjöblom et al., 2012: 191–196). A terminológiai eltérések és az általam vizsgált valóságshow sajátosságai miatt is indokolt, hogy nem használom a „becenév” terminust az általam vizsgált keresztnévi alakváltozatok megnevezéseként (l. 2.3. fejezet).

A magyar nyelvben a néven szólítás szorosabb kapcsolatot létesít a kommunikációs partnerek között, és azáltal „a beszéd közvetlenebbül hat ránk” (Károly, 1962: 63). A magyarban elterjedt a keresztnéven szólítás akár a családi, baráti, munkahelyi vagy iskolai kapcsolatokra gondolunk (vö. például Domonkosi, 2002: 63–64, 73–74, 82–83, 93, 103). Annak ellenére, hogy a keresztnéven szólítás is bizalmas jellegű megszólítás, a szoros kapcsolatokban a keresztnév alakváltozataival való szólítás még gyakoribb, pl. szülő–gyermek kommunikációban a becenevi vokatívuszok használata a legmegszokottabb, és az ettől eltérő, a „hivatalos” keresztnéven szólítás emocionális szerepet hordozhat (Domonkosi, 2023: 207).

A finn nyelvben a keresztnévi megszólítások sok európai nyelvhez képest ritkábban használatosak. Akkor szólítanak valakit a nevére, ha erre valamilyen kifejezett ok van, főképp a befogadó figyelmének felkeltése, témaváltáskor vagy többszereplős kommunikációs helyzetekben beszélőkiválasztáskor; interperszonális helyzetekben azonban kevésbé használatosak (vö. pl. Lappalainen, 2015: 84–85; Seppänen, 1989; Yli-Vakkuri, 2005: 194). A néven szólítás például köszönéskor és köszönetmondáskor sem feltétlenül szokás (Seppänen, 1989: 198, 204; Domonkosi & Vecsernyés, 2023). Kivételt látszik képezni ez alól a valóságshow-k világa, hiszen a 'Got Talent' finn változatában a keresztnév vokatívuszi használata kifejezetten gyakori interperszonálisan, főleg, amikor a zsűritagok megdicsérik a sikeres szereplőket (Lappalainen & Vecsernyés, 2023). Domonkosi Ágnes közösségi médiában folytatott kutatásaiból tudjuk, hogy például személyes Facebook-társalgásban, gratulációkat és köszönetmondásokat tartalmazó posztokban a magyar kommentelők az informális nominális megszólítások széles skáláját (kereszt- vagy beceneveket, kedveskedő megszólításokat) használják, ezzel szemben gratuláló és köszönetmondó kommenteket tartalmazó finn Facebook-posztokban kereszt- és becenevi megszólítást elvéve, kedveskedő formákat pedig egyáltalán nem találtunk (Domonkosi, 2019; Domonkosi–Vecsernyés, 2023).

A finnben a keresztnév rövidült és/vagy képzett alakváltozatait jellemzően családi, baráti körben és munkatársak között használják (Sjöblom et al., 2012: 192–193), a magyarban ezek használati köre viszont sokkal szélesebb (Kovács–Tánczos, 2015).

2.3. A becenév mint terminus használatának problémái

A kereszt- és becenevek elkülönítése problémákat vet fel a sorozat magyar változatában, amelyben a nyolc bemutatkozó gazdából kiválasztott négy továbbjutó (tehát az események szempontjából központi szerepet játszó) gazda közül hármat nem a hivatalos nevén, hanem annak rövidült, képzett formáján mutatnak be, és ezeket a neveket a sorozat szereplői és a műsorvezető is aktívan használják vokatívuszi funkcióban (l. a 4.1. fejezetet). Ezek, a szereplők és a nézők számára eleve felkínált, csaknem jelöletlennek ható nevek a kiindulási alapjai a gazdák és a többi résztvevő közötti kommunikációnak. Ilyen módon ezen alakok becenévnek tartása problémákat vethet fel. Ráadásul a finn névtani terminológia nem is ismeri a „becenév” terminust (l. 2.2. fejezet). Ezen okokból célszerűbb a kutatás során keresztnévi (motivációjú) megszólításokról beszélni, és különös figyelmet fordítani arra, ha a magyar anyagban az alapértelmezetten megjelenő rövidült, képzett névalakok további alakváltozáson mennek keresztül (l. 4.4. fejezet).

2.4. A kutatás módszere

Kutatási módszerem a megszólítások kontrasztív szempontú szociopragmatikai vizsgálata. Kutatásom fő elméleti háttérét a kétezres években született szociopragmatikai kutatások adják, ekkor kezdett ugyanis a megszólításkutatók figyelme a kérdőívekre és interjúkra épülő vizsgálatok helyett vagy mellett valódi, autentikus interakciók elemzése felé fordulni (l. Domonkosi, 2019; Lappalainen 2015; Norrby & Wide, 2015), mivel az így szerzett információk megbízhatóbbaknak bizonyultak (l. pl. Domonkosi, 2010: 38). A szociopragmatikai vizsgálat lényege abban rejlik, hogy a szociális változókon kívül (mint például a kommunikációs partnerek kora vagy neme) a pragmatikai szempont is előtérbe kerül, tehát az, hogy milyen szituációban, milyen céllal hangzik el egy-egy megszólítás, mennyire ismerik egymást a kommunikációs partnerek, van-e közöttük pozícióbeli különbség stb. (vö. pl. Clyne et al., 2009). Az általam gyűjtött anyagban úgy vizsgálom a megszólításokat, hogy interakciós kontextusukat, azaz a megszólítások előtt és után elhangzó közléseket, illetve a kommunikációs helyzet körülményeit is feljegyeztem és figyelembe veszem.

Támaszkodom még a magyar és finn névtani kutatások eredményeire is, főképp a kereszt- és becenevek definiálása és használata vonatkozásában. Az érzelmileg telített szituációk elemzésekor az Károly (1962: 63–64) és a Domonkosi–Ludányi (2018) által említett kategóriákat is felhasználom (l. 4.2.3. fejezet).

Kutatási kérdéseim a következők: 1. Milyen szituációkban hangzanak el keresztnévi megszólítások, és mi lehet a funkciójuk? 2. A két sorozatban megvalósult kommunikációs szituációk részbeni különbségei mennyiben hatnak a kutatás eredményeire? 3. Tetten érhető-e a kommunikációs partnerek közötti ismeretség fokának hatása a keresztnévi megszólítás választására?

3. Az anyaggyűjtés forrása és módszerei

A kutatáshoz a *Farmer wants a wife* brit valóságshow magyar és finn változatának 2021-es évadát használtam fel. A magyar változat címe *Házasodna a gazda* (4. évad, RTL csatorna²), a finn változaté *Maajussille morsian* (14. évad, MTV3 csatorna³).

A magyar és finn sorozatban nyolc magányos gazdát vagy gazdasszonyt mutatnak be a televízióban, majd felhívást intéznek a nézőkhöz, hogy jelentkezzenek a műsorba, azaz írjanak egy levelet a gazdának, akivel meg szeretnének ismerkedni. A négy legtöbb levelet kapó gazda kerül be a műsor további részeibe, és választhatja ki a számára legszimpatikusabb jelentkezőket, akik gazdaságukba utaznak velük. Ezek a jelentkezők a műsorban megismerkedhetnek a gazdákkal, akik egyre kisebbre szűkítik a kört, miközben csoportos, majd kettesben töltendő randevúkon próbálják kideríteni, kihez húz legjobban a szívük. A randevúk idején a többi jelölt a farmon dolgozik. A sorozat végén a gazdák kiválasztják „az igazit”.

A két sorozat közös jellemzői a következők: azonos szereplőtípusok; hasonló tartalom és szerkezet; szerepel egy (női) műsorvezető a sorozatban, aki segíti a gazdák bemutatását és felkonferálja a műsor történéseit; a sorozatban beszámolnak a gazdák és a versenyzők érzéseiről, konfliktusairól, kapcsolatairól. A párkereső program emlékeztet a televíziós vetélkedőkre, mivel a jelentkezők közül minden szakaszban „kiesik” valaki.

Szem előtt kell azonban tartanunk, hogy a két műsorban láthatunk olyan szerkezetbeli eltéréseket is, amelyek egymástól eltérő kommunikációs helyzetekhez vezetnek, valamint a kvantitatív szempontú összehasonlítást nehezítik. A finn és a magyar sorozat különbségei többek között a következők: az egyes részek időtartama hosszabb a magyar változatban; a finn változatban a gazdák egymással is találkoznak, míg a magyarban nem ismerik egymást; a finn tévében mutatják a túl kevés levelet kapó (kieső) gazdák reakcióit; valamint beszámolnak a születő kapcsolatok későbbi sorsáról. A magyar sorozatban a pár közös utazást nyer, ahol elmélyítheti érzéseit, azonban nem tudjuk meg, mi lesz később a kapcsolat sorsa. A finn változatban nem nyerhető utazás, azonban körülbelül fél évvel később a nézők betekintheznek abba, születtek-e tartósabb kapcsolatok. A két sorozat

² A Nemzeti Audiovizuális Archívumban érhető el: <https://nava.hu/>

³ Elérhető: <https://www.mtv.fi/ohjelma/8961570ec8f2b9a6e0d5/maajussille-morsian?season=5991b3952c240b181218> (2024. december 10.)

különbségeinek ellenére a megvalósuló kommunikációs helyzetek típusai, körülményei a két sorozatban nagy mértékben megegyeznek.

Megszólítások a következő relációkban hangzanak el: általában a gazda, a jelentkezők, a műsorvezető és a gazda barátai, rokonai és ismerősei szólítják meg egymást; ezenkívül a műsorvezető vagy ritkán a gazda a nézőket is megszólítja, valamint elvéve hallhatjuk azt is, hogyan szólítják meg egymást a randevúra érkező gazdák és programokat szolgáltató vállalkozók. A sorozat egyik érdekessége még, hogy a szereplők a gazdaságban lévő állatokat is meg-megszólítják (emberi) keresztnéven is; értelemszerűen ezeket a formákat tanulmányomban nem vizsgálom.

A televízióműsorokra jellemző módon a valóságshow-k beszélgetéseit is szerkesztik, vágják a műsor készítése során. Kutatásomban tehát ezt, a televíziós sugárzás céljára elkészült, a nézők számára autentikusként megjelenő műsort van módomban elemezni, a kulisszák mögé nincs betekintésem.

Az általam vizsgált évad mindkét országbeli változatából kijegyzeteltem a bennük előforduló keresztnévi megszólítást tartalmazó megnyilatkozásokat kontextussal együtt. A magyar változat 16, a finn 14 részes. A magyar változat utolsó két részét, amelyekben a párok részt vesznek a megnyert utazáson, illetve a finn változat három részét, amelyekben visszatérnek a jelenlegi és előző évadok kapcsolatainak későbbi alakulására, nem használtam fel a kutatásban; így a felhasznált részek eseményei, a kialakuló emberi kapcsolatok stádiumai a két anyagban jobban megfelelnek egymásnak. A magyar sorozatból így (reklámok nélkül) hozzávetőlegesen 12,5 óra, a finn sorozatból 7,5 óra teszi ki a kutatási anyagot; a magyar sorozat kutatásomhoz felhasznált részei tehát körülbelül 40%-kal hosszabbak. A két sorozat főbb szereplőit és a kutatáshoz felhasznált részeit az 1. táblázatban mutatom be.

1. táblázat. A két sorozat adatai

	Magyar	Finn
Felhasznált részek	1–14. rész	1–11. rész
A felhasznált részek hozzávetőleges időtartama	12,5 óra	7,5 óra
Műsorvezető	Nádai Anikó (32 éves)	Vappu Pimiä (nő, 43 éves)
Az egész műsorba bejutó gazdák	Viki gazdasszony (Molnár Viktória, 31 éves) Gergő gazda (Múcska Gergő, 23 éves) Zoli gazda (Molnár Zoltán, 25 éves) Pista gazda (Molnár István, 60 éves)	Stiina gazdasszony (23 éves) Matti gazda (50 éves) Patrik gazda (20 éves) Kalle gazda (28 éves)
A gazdákhöz elutazó jelöltek száma	17 jelölt	16 jelölt

A kommunikációs helyzetek leggyakoribb résztvevői a műsor témájából adódóan a gazdák, a jelöltek és a műsorvezető.

4. A keresztnévi megszólítások elemzése

A következőkben a keresztnévi motivációjú megszólításokat elemzem. Jelen tanulmányomban azokat a vokatívuszokat nevezem így, amelyek a szereplők hivatalos (a műsorban feliratként megjelenő vagy elhangzó) keresztnévén, illetve annak részben megváltozott (képzett és/vagy rövidült) formáján alapulnak (az elnevezés indoklását l. a 2.3. fejezetben).

4.1. A keresztnévi megszólítások előfordulása a két sorozatban

A magyar és a finn sorozatban vokatívuszi szerepben elhangzó keresztnévek számát az alábbi, 2. táblázat tünteti fel.

2. táblázat. Keresztnévi megszólítások előfordulása a két sorozatban

Keresztnévi megszólítások száma	magyar	finn
Összes előfordulás	149	127
A hivatalos keresztnév alakváltozatainak száma a fentiek közül	kb. 90	7

Amint a 2. táblázat is mutatja, a magyar sorozatban keresztnévi motivációjú vokatívuszt 149, a finn sorozatban pedig 127 alkalommal hallunk. Figyelembe véve azt, hogy a kutatásban elemzett magyar anyag a finnénél 40 %-kal hosszabb, meg kell állapítanunk, hogy a finn kutatási anyag keresztnévi megszólításainak száma a korábbi kutatások tükrében igen jelentős (l. 2. fejezet), és arányaiban meghaladja a magyar anyag ilyen típusú megszólításainak számát. A finn televíziósorozat bőséges keresztnévi megszólításai összhangban állnak egy másik valóságshow, a 'Got Talent' finn változatát érintő kutatás eredményeivel (Lappalainen & Vecsernyés, 2023).

Amikor a magyar sorozatba jelentkező gazdajelölteket bemutatják, a gazdák bemutatkoznak a teljes nevükön, említik a korukat, és beszélnek magukról, majd a műsorvezető videóhívásban beszélget velük. A bemutatkozás elején a képernyőn megjelenik a *Zoli gazda*, *Gabi gazdasszony*, *Gergő gazda*, *Dávid gazda*, *Viki gazdasszony*, *Zoltán gazda*, *Klára gazdasszony*, *Pista gazda* felirat, illetve a szereplő lakhelye.

A finn sorozat gazdáinak bemutatásakor a műsorvezető néhány mondatban beszél egy-egy gazdáról annak keresztnévét említve, majd a gazda mesél magáról, és ezalatt keresztnévét, illetve korát és lakhelyét tudjuk meg a képernyőre kerülő feliratból. Rövidült/képzett névalakokat nem látunk, hallunk. Ezután a gazda

barátai és/vagy rokonai érkeznek a gazdához, és beszélgetnek vele arról, mit vár a műsorban való szerepléstől.

A képernyőn megjelenő és a gazdák által említett nevek alapján megállapíthatjuk, hogy a finn sorozatban a gazdák „hivatalos”, azaz a képernyőre feliratként felkerült keresztnéve (*Stiina, Kalle, Patrik* stb.) hét kivételtől eltekintve az egész sorozatban változatlan formában hangzik el megszólításként is. A magyar sorozatban egészen más a helyzet. Látjuk, hogy a Viki gazdasszonyként bemutatott szereplő hivatalos neve *Viktória, Zoli* gazdáé *Zoltán, Pista* gazdáé pedig *István*. Ezek az „alapértelmezett” alakváltozatokon szólítják őket általában a jelentkezők is, akik a kezdetektől ezen a nevükön ismerik meg a szereplőket. Az így szólított gazdák véleményem szerint a nézők számára megközelíthetőbbnek tűnhetnek, könnyebb a sorsukért aggódni vagy éppen felháborodni döntéseiken. Hiszen a valóságshow-k világában az a cél, hogy a néző mindenképpen kíváncsi legyen rájuk (vö. Penzhorn & Pitout, 2007: 73.)

A magyar anyag karakterisztikus vonása, hogy rendkívül gyakori a keresztnévből rövidült és/vagy képzett nevek használata nemcsak a gazdák, hanem a szívükért versengő jelöltek megszólításakor is. Néhány esetben fűtanúi is vagyunk annak, hogy a gazdáknak a jelöltek egy része eleve a keresztnévből rövidült/képzett néven mutatkozik be, miközben hivatalos keresztnéve is megjelenik a képernyőn. A keresztnév különböző változatai tehát már a sorozat elejétől „természetesnek” számítanak, és nagy számban jelennek meg megszólításként. Mivel néhány szereplő bemutatkozását a magyar változatban nem mutatják, a magyar változatban szereplő hivatalos keresztnévek alakváltozatainak pontos számát nem lehet megállapítani. A biztos esetek száma a 149 keresztnévi megszólításból 90. Ezzel szemben a finn anyagban a gazdák és jelöltek keresztnéven szólításakor a 127 alkalomból a hivatalos keresztnévtől eltérő alakokat csak hét esetben hallunk. Hat alkalommal ugyanannak a jelöltnek, az összetett keresztnévű Juha-Pekának a megszólításáról van szó, akit *J-P*-nek (a finn ábécé szabályait követve *Jipé*-nek ejtve) szólít a gazdasszony, a műsorvezető és egy szolgáltató. Az összetett nevek ilyenforma rövidítése a két név kezdőbetűjéből a nem hivatalos megkülönböztető nevek képzésének egyik ismert módja (Sjöblom et al., 2012: 192). A hetedik esetben Patrik gazda édesanyja szólítja *Pati*-nak a fiát (l. a 4.3. fejezetet).

Az alábbiakban megvizsgálom, hogy a két anyagban milyen típusú kommunikációs helyzetek fordulnak elő, s ezekben hogyan jelennek meg a keresztnévi megszólítások.

4.2. A keresztnévi megszólítások funkciói

A következőkben bemutatom, hogy a két sorozatban elhangzó keresztnévi megszólítások hogyan csoportosíthatóak funkciójuk szerint.

4.2.1. Beszélőkiválasztás, csoportból való kiválasztás

A magyar és a finn sorozatban elhangzó keresztnévi megszólítások egy jelentős részének funkciója az, hogy egy társaságban, csoportban felhívja a figyelmét annak az embernek, akit beszédpartnernek jelölnek ki. Ebben a beszélőkiválasztási funkcióban hallhatjuk a legtöbb keresztnévi megszólítást.

A finn sorozat elején a műsorvezető a gazdákkal többfős csoportokban beszélget, és nézi át a jelentkezői leveleket; különösen ekkor hallhatunk sok, a beszédpartner „kijelölésére” szolgáló keresztnévi vokatívuszt. A magyar változatban a gazdák nem találkoznak egymással, de jelöltjeikkel folytatott csoportos beszélgetéseikben számos, ugyanebben a funkcióban elhangzó keresztnévi megszólítás van.

A beszélőkiválasztási funkciótól kissé eltér a csoportból való kiválasztás egy sajátos formája, amikor a gazdák randevúra hívnak vagy félrehívják beszélgetni valakit. A magyar Zoli gazda a kiválasztottat általában keresztnévi vokatívussal hívja el a jelentkezők közül, mint az 1. példában.⁴

1. példa (MA):

ZOLI G: amúgy (.) viszont **Nóri** (.) tudnék majd veled beszélgetni egy kicsit, négyszem[közt],

NÓRA: [per]sze.

Ebben a szituációban a gazdák keresztnévhasználatában mindkét anyagban kétféle megoldást láthatunk: a keresztnévi megszólítást és a megszólítás kerülését, a név említését. Úgy vélem, az explicit megszólítás kerülésével, a névnek csak az említésével a gazda a meg- vagy elhívást kevésbé másokat kirekesztő jellegűnek szánja.

4.2.2. A szereplők színre vitele

Az óvodai bábjátékokban a néven szólítás egyik fontos funkciója az, hogy a szereplők a nézők számára könnyen azonosíthatóak legyenek, és ez az ún. színre viteli funkció nem minden esetben különül el élesen a többitől, például a beszélőkiválasztási funkciótól, hanem azok között átfedések vannak (Domonkosi & Ludányi, 2018). A színre viteli funkció az általam vizsgált sorozatban is megjelenik.

4.2.2.1. Üdvözlés és elköszönés

A szereplők műsorvezető általi néven szólítása üdvözléskor és elköszönéskor mindkét sorozatban gyakori, ami magyar nyelv vonatkozásában nem meglepő (vö. Kiss, 2004: 18.), viszont eltér a finn nyelv korábbi kutatási eredményeitől (l. 2.2. fejezet). A magyar sorozatbeli telefonbeszélgetésekre és a finn sorozatbeli csoportos találkozásra egyaránt jellemző, hogy a szereplőket köszöntő

⁴ A példákban használt rövidítések, jelölések jegyzéke a tanulmány végén található.

műsorvezető már a köszönéskor nevéen szólítja a gazdát. A 2. példában a magyar sorozatból idézünk, a 3. példa a finn sorozatból való:

2. példa, telefonbeszélgetés kezdete (MA):

PISTA G: haló
MV: halló
PISTA G: helló **Anikó**
MV: szia **Pista**

3. példa (FI):

(A műsorvezető először találkozik Kalle gazdával.)

MV: moikka **Kalle**.
szia, Kalle
KALLE G: moikka.
szia
MV: tervetuloa.
isten hozott

Hasonlóképpen elköszönéskor is gyakran hallunk keresztnévi vokatívuszokat (4. példa).

4. példa, telefonbeszélgetés befejezése előtt (MA):

MV: **gergő** hát akkor (.) öö (.) jó horgászást neked, nem is tartalak fel, sok sikert,

A 2–4. példában érkezéskor és elköszönéskor elhangzó keresztnévi megszólítások nemcsak az ismeretség kezdeti stádiumában fordulnak elő a két sorozatban, hanem a későbbi részekben is, fő funkciójuk tehát a szereplők színre vitele, a nézőkkel való megismertetése lehet.

4.2.2.2. A továbbjutók és kiesők kiválasztása

A finn anyag keresztnévi megszólításainak egy része olyankor hangzik el, amikor a sorozat különböző szakaszaiban a gazdák a jelöltek egy részét hazaküldik. Minden ilyen szituáció hasonló szerkezetű: a műsorvezető megkérdezi a gazdától, hogy kik jutnak tovább a sorozat következő szakaszába, majd azok, akiket a gazda nem említett, kiesnek. Ezekben a „válogatókban” a műsorvezető a gazdát is, a kiesőket is feltűnően gyakran szólítja meg keresztnévi vokatívuszokkal, ahogyan az az alábbi, 5. és 6. példában látható.

5. példa, a gazda válaszait kihagyva (FI):

MV: **Matti** sulla on kolme paikkaa siellä farmilla nyt
Matti, három helyed van most a gazdaságodban

(...)

MV: **Matti**, kenet haluat kutsua ensimmäisenä farmille.
Matti, kit akarsz elsőként meghívni a gazdaságba'

(...)

MV: kenelle **Matti** (.) esität viimeisen kutsun.
kit hívsz meg, Matti, utoljára

(...)

Ahogy a fenti példából láttuk, a gazdát a műsorvezető minden alkalommal a nevének szólítja.

A folytatásból kiesőt, akinek a neve nem hangzik el a gazda szájából, a műsorvezető keresztnevének szólítva emeli ki a csoportból, majd mond neki köszönetet. (l. a 6. példát).

6. példa (FI):

(Patrik gazda bejelentette, kik jutnak tovább a következő fordulóba. Csak Ninna nevét nem említi, neki kell hazamennie.)

MV: **Ninna**. ikävä kyl[lä]
Ninna, sajnós

NINNA: [joo] ((nyrpistäen))
igen ((fintorogva))

MV: kiitos **Ninna** to[si paljon]
nagyon köszönjük, **Ninna**

A továbbjutók kiválasztásának ceremóniája a finn változatban minden alkalommal következetesen ugyanúgy zajlik le: a műsorvezető ismétlődő kérdésére, amelyben a gazdát újra és újra keresztnevének szólítja, a gazda elmondja a továbbjutók nevét, a műsorvezető pedig – nevéükön kétszer is megszólítva őket – megköszöni a kiesőknek a részvételt. A gazda és a kiesők ismétlődő néven szólítása a továbbjutók kiválasztásakor a színre vitelt szolgálja, és azt sugallja, hogy a műsor készítői hangsúlyozni akarják a résztvevők fontos szerepét. A továbbjutók kiválasztása a magyar változatban csak összevágott jelenetekből áll, így azokban a keresztnévhasználat megbízhatóan nem vizsgálható.

4.2.3. Érzelmileg telített szituációk

Mindkét sorozatban bőségesen találunk példákat arra, hogy a keresztnevi megszólítások érzelmileg telített szituációkban hangzanak el. A magyar szakirodalom a keresztnevi megszólításhoz kapcsolódóan többféle emocionális funkciót említ (Károly, 1962: 63; Domonkosi & Ludányi, 2018: 496–501):

kedveskedés, féltés, óvás, együttérzés, szánalom és gúnyolódás, csúfolódás, figyelmeztetés, szemrehányás, düh, indulat, türelmetlen elhárítás.

Mindkét anyagban bőven találunk példákat arra, hogy valaki kedveskedés (sőt kibővíteném ezt a kategóriát: hála vagy meghatottság) kifejezésekor, illetve gúnyolódáskor (viccelődéskor) használ keresztnévi motivációjú vokatívuszt. A szakirodalomban említett további funkciók egy részére a magyar anyagban találtam példákat, a finnben nem.

4.2.3.1 Kedveskedés, hála, meghatottság

Mindkét sorozatban van példa arra, hogy a randevúra hívott jelentkező a gazdát nevéen szólítva hálálkodik neki (7. példa).

7. példa (FI):

ANNUKKA: täällä on tosi kaunista voi ETtä. huippua,
annyira szép itt, hihetetlen. fantasztikus

kiitos **Matti** kun toit minut tänne Saimaalle.
köszönöm, Matti, hogy elhoztál ide, a Saimaához

A hetedikhez nagyon hasonló példával a magyar sorozatban is találkozunk, ahol a hála kifejezéséhez, köszönetmondáshoz nemegyszer társul keresztnévi megszólítás is.

4.2.3.2 Viccelődés, gúnyolódás, csúfolódás

A sorozat mindkét változatában előfordul, hogy gúnyolódáskor, csúfolódáskor (és a kategóriát kibővíteném a viccelődéssel) hangzik el a néven szólítás. A 8. példa újfent finn nyelvű, mivel a hátralévő emocionális funkciókra csak magyar példák vannak az anyagban. Ebben a példában az egyik jelölt viccel, amikor egy hajóban utazik néhány társával és a gazdával.

8. példa (FI):

JONNA: **Matti**, et pääse karkuun,
Matti, nem menekülhetsz

Jonna arra céloz, hogy Matti össze van zárva az érte versengő jelöltekkel, és nem tud szabadulni. A néven szólítás előfordulása olyankor, amikor valakit dicsérnek vagy valakivel viccelődnek, egy másik valóságshow, a 'Got Talent' magyar és finn változatában is megfigyelhető (vö. Lappalainen & Vecsernyés, 2023).

4.2.3.3. További emocionális funkciók

A magyar sorozatban találhatunk még példákat a keresztnévi vokatívuszok használatára düh, szemrehányás, féltés, óvás, kifejezésekor is, míg a finn sorozatban ilyenek nem szerepeltek.

A következő (9.) példánk előzménye az, hogy Dávid féltékenységgel kínozza Viki gazdasszonyt. Ráadásul beszélgetésük előtt rosszul rakott meg egy talicskát, amelyet most Péter, akit Dávid épp faképnél hagyott, hogy Viki gazdasszonyt ostromolja, akaratlanul fel is borít. A gazdasszony mérges lesz, és leszidja Dávidot, de látszólag nem a tolakodó, féltékeny kérdésekért, hanem a talicska túlzott telepakolásáért.

9. példa (MA):

VIKI GA: látod **Dávid**, MONDtam én hogy ez így nem lesz jó.

Több olyan magyar példa is van, amelyekben a gazdaságban fizikai munkát végző jelöltek veszélyre figyelmeztetik, elővigyázatosságra szólítják fel egymást, például „*Zsófi, menj el onnan*”, „*vigyázz, Nóra*”. Bár ezek a figyelmeztetések gyakran nem négy szemközt hangzanak el, és átfedésben lehetnek a kiválasztási funkcióval (l. 4.2.1. fejezet), kivétel nélkül keresztnévi megszólításhoz kapcsolódnak, és tipikusan ismétlődő szerkezetük (felszólító módú igék) miatt is feltétlenül ebbe a csoportba sorolnám őket.

4.3. Az ismeretség fokának hatása a keresztnévi megszólítás választására

Hasonlóan más valóságshow-khoz (l. Lappalainen & Vecsernyés, 2023), a műsorvezető és a szereplők a magyar változatban is törekednek tegezni egymást. A műsorvezető, Nádai Anikó (2021-ben 32 éves) kölcsönösen tegeződik a 60 éves Pista gazdával. A viszonylag jelentős kor- és nembeli különbség miatt ez nem annyira magától értetődő, véleményem szerint emiatt is fordulhat elő, hogy Nádai Anikó a műsor elején először még néhányszor *István*-nak szólítja az amúgy *Pista gazda*-ként bemutatott szereplőt, és csak a következő találkozásoktól vált át a *Pista*-ra. A hivatalos keresztnév használata a tegezés ellenére is egy fokkal formálisabbá teszi kettejük kommunikációját, míg az áttérés a *Pista* névre az ismeretség elmélyülésével függhet össze, azonban nem zárható ki az sem, hogy a műsorkészítők utasítására, a színreviteli funkció érdekében történik.

A finn sorozatban a gazdasszony és a jelentkezők egyetlen résztvevőt hívnak csak beceneven; Juha-Pekát az ismeretség fokától függetlenül mindenki *J-P*-nek (ejtsd: jipé) hívja. Ezenkívül egyetlen becenevvel találkozhatunk, amelyet Patrik gazda édesanyja használ egy ízben, amikor Patrikhoz beszél (l. a 10. példát).

10. példa (FI):

PATRIK G ÉDESANYJA: mehän voidaan olla HElisemäss **Pati**,
mi itt akár el is cseverészhetünk, Pati

Patrik gazda és édesanyja egy, a lövészetben jártas „jelölttel” hármásban gyakorolnak, és úgy tűnik, a lány könnyen lekörözheti őket teljesítményével. Az édesanya azon viccelődik, hogy míg a jelölt remekel, neki és fiának csak a csevegés marad. A becézett keresztnév használata az anya–fiú kommunikációban a finn nyelvben is természetes (l. 2.2. fejezetet).

A finn anyagban a rövidült/képzett keresztnévi megszólítások elenyésző száma, illetve az, hogy az öt előfordulás egyike édesanya és fia között hangzik el, alátámasztja azt a tényt, hogy a finnben ezek a megszólítások nagyrészt csak közeli kapcsolatokban fordulnak elő. A sorozat forgatási ideje alatt, ahogyan a vizsgált anyagból látjuk, ilyen szoros kapcsolatok aligha alakulnak ki.

4.4. A magyar sorozat keresztnévi alakváltozatai

Amint már említettem, a magyar sorozat gazdáit tipikusan keresztnévük rövidült és/vagy képzett változatán mutatják be, és néhányszor tanúi vagyunk annak is, hogy a jelentkezők sem hivatalos keresztnévükön mutatkoznak be. Ezek a keresztnévi alakváltozatok kevés kivétellel (*Pista gazda*) a keresztnév rövidült, *-i* képzős alakjai (*Zsófi*, *Zoli*, *Vivi*). Mivel a keresztnév alakváltozatai sok szereplőnél alapértelmezetten jelennek meg, ezek vokatívuszi használatát jelöletlennek tekinthetjük, és becenévnek nevezésük is problematikus (l. a 2.3. fejezet). Ezért érdemes figyelmet fordítanunk arra, amikor ezek a névalakok további változásokon mennek át.

A további, a sorozatban hallható alakváltozatok nagy részében birtokos személyjelet és/vagy *-ka/-ke* kicsinyítő képzőt tesznek az *-i* képzős alakváltozathoz vagy a hivatalos keresztnévhez, pl. *Petikém*, *Péterünk*, *Atika*. A *-ke/-ke* képzős alakváltozatokat kedveskedő, babusgató hangulatúnak tartják (Hajdú, 2003: 673). Nagyobb alaki változás a keresztnévben az, amikor Pétert néhányszor *Petyám*-nak nevezik, illetve a hivatalosan is *Johnny*-ként bemutatott vőlegényjelöltet pedig *Johnnygold*-nak és *Jolly joker*-nek szólítják. Mindezek a *-ka/-ke* képzős és/vagy birtokos személyjellel ellátott, valamint nagyobb mértékben megváltozott keresztnévi alakváltozatok – figyelemre méltó módon – kivétel nélkül az érzelmileg telített helyzetekben fordulnak elő.

A 11. példában gúnyolódáskor hangzik el a birtokos személyjeles névváltozat, amikor egy Péter nevű vőlegényjelölt meg akarja mutatni a többieknek és Viki gazdasszonynak, hogy jól tud bánni a láncfűrészszel, és megpróbál alkatrészt cserélni rajta, ám csaknem elrontja azt. Johnny ezért odaszól neki:

11. példa (MA):

JOHNNY: **Péterünk** mi a helyzet, kell egy új fűrész,

A szituációban egyértelmű, hogy Johnny nem a segítségét ajánlja fel Péternek, hanem arra céloz, hogy az tönkreteszi a fűrészszel. A fenti példában a keresztnév birtokos személyjeles alakja véleményem szerint a megszólítás bizalmosságát, a

gúny élet fokozza. A birtokos személyjeles megszólítás emotív funkcióját Domonkosi is említi (2002: 49).

A magyar sorozatban elhangzó keresztnévi megszólítások elhelyezhetőek egy formalitási skálán (l. a 3. táblázatot), amely egyik végén a hivatalos keresztnév, következő pontján a rövidült/-i képzős alakváltozatok, a másik végén a birtokos személyjeles és/vagy kicsinyítő képzős alakok, vagy a hivatalos keresztnévtől jobban eltérő alakváltozatok szerepelnek. A kommunikációs partnerek a közöttük meglévő ismeretség fokának és a megnyilatkozás céljának függvényében a skálán előre-hátra mozogva választják ki a számukra megfelelő alakot.

3. táblázat. A keresztnévi megszólítások formalitási skálája

1. hivatalos/bejelentett keresztnév	2. fokozat	3–4. fokozat
<i>Péter</i>	<i>Peti</i>	<i>Petikém, Petyám</i>
<i>Nóra</i>	<i>Nóri</i>	<i>Nórikám</i>

Az egyik gazda, Múcska Gergő Szlovákiában él. Mivel a határokon túli magyarok megszólításhasználata eltérhet az országhatárokon belül lakó társaikétól (l. pl. Domonkosi összefoglalóját, 2002: 39–40), az általa használt megszólításokra külön figyelmet fordítottam. A Gergő gazda szájából elhangzó keresztnévi megszólítások (tíz ilyen van a sorozatban) azonban ugyanolyan kommunikációs helyzetekben és funkciókhoz kapcsolódva hangzanak el, mint a többi szereplő által használtak, nem mutatnak sajátos vonásokat.

5. Összegzés

A magyar és a finn valóságshow vizsgált keresztnévi motivációjú megszólításai a két sorozat szerkezeti és időtartambeli különbségei ellenére ugyanolyan típusú kommunikációs helyzetekben, funkciókban fordulnak elő. Mindkét sorozat anyagában kirajzolódik a keresztnévi vokatívuszok összefüggése a kiválasztási, színre viteli és érzelmi telítettség kifejezésének funkciójával. Az érzelmi telítettség funkcionál a két anyagban példákat láthatunk arra, hogy a keresztnévi megszólítás a kedveskedés, hála, meghatottság, viccelődés, gúny, csúfolódás, a magyar anyagban ezeken kívül a düh, szemrehányás, féltés, óvás kifejezésekor is megjelenik. A vizsgálat egyik szembetűnő eredménye a finn sorozatnak arányaiban a magyarénál is nagyobb számban előforduló keresztnévi vokatívuszhasználata, illetve ezeken belül a képzett/rövidült alakváltozatok elenyészően kis száma. A magyar korpuszban éppen ezeknek a keresztnévből alkotott alakváltozatoknak a száma kimagaslóan nagy, és láthatjuk, hogy azokat már a sorozat elejétől, az ismeretség kezdetén gyakran használják. A képzett/rövidült keresztnévi megszólítások csekély előfordulása a finn korpuszban a korábbi kutatási eredmények fényében nem meglepő; használatuk általában szoros, bensőséges kapcsolat meglétét feltételezi. A magyar sorozatban az ismeretség foka és a megnyilatkozás funkciója egyértelműen hat a

keresztnevből alkotott névváltozatok kiválasztásakor, és azok alapján egy formalitási skála is kirajzolódik

További vizsgálat tárgya lehetne a határon kívül és belül élő anyanyelvi beszélők keresztnévi vokatívuszhasználatának összehasonlítása. A valóságshow-k megszólításainak elemzését gyümölcsöző lehet folytatni a többi nominális megszólítás (pl. rokonságnevek, foglalkozásnevek, gúnynevek) vizsgálatával. A Házasodna a gazda magyar és finn változatából ezeket már kigyűjtöttem, és elemzésükre a jövőben sor kerül.

A valóságshow-k nagy nézettsége és nemzetközi ismertsége okán feltételezhetjük, hogy e műsorok nyelvi megoldásai hatással lehetnek a nézők nyelvhasználatára, s ezért a bennük megjelenő nyelvi újítások vizsgálata nagyon indokolt.

A transzkripcióban alkalmazott jelölések

- (.) szünet (2 másodpercnél rövidebb)
 - (()) nonverbális megnyilvánulás/további információ
 - . ereszkedő intonáció
 - , emelkedő intonáció
 - [] egymást átfedő megnyilatkozások kezdete és vége
- ÉLmény hangsúlyos rész

Rövidítések

- FI finn sorozat
- MA magyar sorozat
- G gazda
- GA gazdasszony
- MV műsorvezető

Irodalom

- Clyne, M., Norrby, C. & Warren, J. (2009). *Language and human relations: Address in contemporary language*. Cambridge: Cambridge University Press. doi: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511576690>
- Domonkosi Ágnes (2002). *Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban*. Debrecen: Debreceni Egyetem.
- Domonkosi Ágnes (2010). Variability in Hungarian address forms. *Acta Linguistica Hungarica*, 57, 29–52. doi: <https://doi.org/10.1556/aling.57.2010.1.2>
- Domonkosi Ágnes (2017). A nyelvi kapcsolattartás alapformái. Megszólítások és köszönések. In Tolcsvai Nagy G. (szerk.), *A magyar nyelv jelene és jövője (279–298)*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Domonkosi Ágnes (2019). Address forms in conversations on social media. *Eruditio–Educatio*, 14(3), 61–72.
- Domonkosi Ágnes (2023). Személynév és megszólítás. *Magyar Nyelvjárások*, 61, 203–210. doi: [10.30790/mnyj/2023/15](https://doi.org/10.30790/mnyj/2023/15)
- Domonkosi Ágnes és Ludányi Zsófia (2018). A társas deixis szocializációs mintái az óvodai bábjátékban. Egy óvodapedagógus-képzésben zajló kísérlet tanulságai. In Tóth, P., Maior E., Horváth K., Kautnik A., Duchon J. és Sass B. (szerk.), *III. Kárpát-medencei Oktatási Konferencia: tanulmánykötet (488–505)*. Budapest: Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Művelődéstudományi Központ.
- Domonkosi Ágnes és Vecsernyés Ildikó (2023). *Megszólítások a közösségi oldalak magyar és finn nyelvű társalgásaiban*. A Nyelvtudományi Kutatóközpontban, 2023. május 25-én elhangzott előadás.

- Hajdú Mihály (2003). *Általános és magyar névtan*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Hailu, S. (2022). Fox orders 'Farmer Wants a Wife' reality dating series based on international format. *Variety*, 2022. 09. 07.
- Károly Sándor (1962): A mondatfajták. In Tompa József (szerk.), *A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan*. 2. kötet (26–64). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Kiss Róbert Richard (2004). *Köszönésformák a magyar nyelvben (különös tekintettel az új informatikai és távközlési technológiák hatásaira és a diáknyelvre)*. Budapest: ELTE.
- Kovács, M. & Tánzos, O. 2015. Hapuilua pimeässä? Unkarin muuttuvat puhuttelukäytännöt In Isosävi J. & Lappalainen H. (ed.), *Saako sinutella vai täytykö teitillä? Tutkimuksia eurooppalaisten kielten puhuttelukäytännöistä* (241–261). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lappalainen, H. (2015). Sinä vai te vai sekä että? In Isosävi, J. & Lappalainen, H. (eds.), *Saako sinutella vai täytykö teitillä? Tutkimuksia eurooppalaisten kielten puhuttelukäytännöistä* (72–104). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lappalainen, H. & Vecsernyés, I. (2023). Comparing address practices in the Finnish and Hungarian „Got Talent” TV programmes. In Baumgarten, N. & Vismans, R. (eds.), *It's different with you: Contrastive perspectives on address research. Topics in address research 5* (13–34). John Benjamins, doi: <https://doi.org/10.1075/tar.5.01lap>
- Norrby, C. & Wide, C. (eds.) (2015). *Address practice as social action. European perspectives*. London: Palgrave Macmillan. doi: <https://doi.org/10.1057/9781137529923>
- Penzhorn, H. & Pitout, M. (2007). A critical-historical genre analysis of reality television. *Communicatio*, 33(1), 62–76. doi: 10.1080/02500160701398995
- Sayers, D. (2014). The mediated innovation model, A framework for researching media influence in language change. *Journal of Sociolinguistics*, 18/2. doi: <https://doi.org/10.1111/josl.12069>
- Seppänen, E-L. (1989). Henkilöön viittaaminen puhetilanteessa. In Hakulinen, A. (ed.), *Kieli 4. Suomalaisen keskustelun keinoja 1* (195–222). Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Sjöblom, P., Saarelma, M., Ainiala, T. (2012). *Names in focus: An introduction to Finnish onomastics*. Helsinki: Finnish Literature Society. doi: <https://doi.org/10.21435/sflin.17>
- Takács Judit (2014). Keresztnévhasználat és névtipológia összefüggése a finnben és a magyarban. *Folia Uralica Debreceniensia*, 21, 157–167.
- Vecsernyés Ildikó (2021). Kuinka pääministeriä puhutellaan? Puhuttelu Suomen ja Unkarin pääministereiden Facebook-päivitysten kommentissa. *Virittäjä*, 125, 92–122. doi: <https://doi.org/10.23982/vir.76600>
- VISK, (2004) = Hakulinen, A., Vilkuna, M., Korhonen, R., Koivisto, V., Heinonen, T. R. & Alho, I. (eds.). *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Digitális verzió: <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php>
- Yli-Vakkuri, V. (1989). Suomalaisen puhuttelun piirteitä. In Kauppinen, A. & Keravuori, K. (eds.), *Kielen käyttö ja käyttäjä. Äidinkielen opettajien liiton vuosikirja. XXXVI* (43–74). Helsinki: Äidinkielen opettajien liitto.
- Yli-Vakkuri, V. (2005). Politeness in Finland. Evasion at all costs. In Hickey, L. & Stewart, M. (eds.), *Politeness in Europe* (189–202). Clevedon: Multilingual Matters. doi: <https://doi.org/10.21832/9781853597398-015>